

ไพรัชนิยาย

ร้านน้ำชาชื่อ “ดูอนเบน” เล่ม ๓ • โสภาค สุวรรณ

พิมพ์รวมเล่มครั้งแรก : โดยสำนักพิมพ์เพื่อนดี, ตุลาคม ๒๕๖๑

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

ภาพปก-ออกแบบ : พิธาน เตชะนิติ

ราคาชุดละ : ๖๐๐ บาท (๒ เล่ม)

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

โสภาค สุวรรณ.

ร้านน้ำชาชื่อ “ดูอนเบน” เล่ม ๓.-กรุงเทพฯ : อักษรโสภาค, ๒๕๖๑.

๔๘๐ หน้า.

๑. ไพรัชนิยาย. I. ชื่อเรื่อง.

๘๕๕.๕๑๓

ISBN 978-974-253-663-3

เจ้าของ

ผู้อำนวยการสำนักพิมพ์

ผู้จัดการสำนักพิมพ์

บรรณาธิการสำนักพิมพ์

กองบรรณาธิการ

คอมพิวเตอร์ - ศิลปกรรม

พิมพ์และจัดจำหน่าย

บริษัทอักษรโสภาค จำกัด

สันติ ส่งเสริมสวัสดิ์

สุดารัตน์ ส่งเสริมสวัสดิ์

วิญชน์ ศิริธรรมวุฒิกุล

ยศวดี เป็นประเสริฐ

สมยงค์ กงใจ สุพรรณมา เศตรา

สำนักพิมพ์เพื่อนดี ในเครือบริษัทอักษรโสภาค จำกัด

เลขที่ ๕๘ ซอยนภาศัพท์ (แยก ๕) ถนนสุขุมวิท ๓๖

แขวงคลองตัน เขตคลองเตย กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๕๘-๕๘๕๗, ๐-๒๒๕๘-๕๘๖๑-๒

โทรสาร ๐-๒๒๕๘-๕๑๓๐

www.puendee.com

www.facebook.com/puendee

www.sakulthaionline.com

ร้านน้ำชาชื่อ “คุณอนเบ”

(ภาคปลาย)

อีเมลจาก อะเดลีนา ราชภัคดี ถึง ตีอกเตอร์นิภัทร์ผู้เป็นบิดาและ
คุณมุกดา เพื่อนสนิทของครอบครัว...

'Ismoil Somoni, Zarafshan District

กราบพ่อและป้ามุก ที่รักและเคารพ

อีเมลฉบับนี้ ลีนารวบรวมเรื่องที่จะเล่าให้พ่อและป้ามุกได้ทราบถึงเหตุการณ์สืบต่อจากข่าวล่าสุดที่ส่งมาก่อนหน้า เกี่ยวกับการก่อกวนเฮลิคอปเตอร์และผู้เสียชีวิต ๒๖ คนด้วยกัน โดยเฉพาะความสับสนเรื่องรายชื่อผู้เดินทางไปกับเฮลิคอปเตอร์ลำนั้น เพราะมีเหตุฉุกเฉินทางด้าน Gbao-West Central Gorno-Badakhshan เส้นทางที่สวยงามเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะตัดเข้าอัฟกานิสถานหรือ Kyrgyzstan

ต้นเหตุมาจากเจ้าหน้าที่ระดับสูงในท้องถิ่นถูกลอบสังหาร จึงมีการสู้รบจนรัฐบาลต้องส่งกำลังทหารไปจากฐานทัพที่ Khorog ประชาชนบาดเจ็บและเสียชีวิตมากมายค่ะ สถานกงสุลของนานาชาติ โดยเฉพาะของอังกฤษและประเทศในเครือ British Commonwealth อพยพคณะทูตออกจากที่นั่นผ่านทางเฮลิคอปเตอร์และรถยนต์ มืองค์การ AKDN หรือ The Aga Khan Development Network ร่วมมือด้วย...นี่คือเรื่องที่ทำให้ผู้พันนูรีต้องเปลี่ยนแผนเดินทางด่วน จนไม่ได้ลบบรายชื่อออกจากคณะเดินทางกลุ่มแรก

บทเรียนจากชีวิตจริง ที่ลีนาจะไม่มีวันลืม...จะเป็นเรื่องเตือนสติเตือนใจตัวเอง ไม่ให้ประมาท

หลังจากนั้น นอกจากความโศกเศร้าของทุกคนกับข่าวร้ายที่ไม่คาดคิด คณะกรรมการ BDSC ก็มีเวลาเหลือเพียงไม่กี่วัน ก่อนกลับโบลเดอร์ จึงแบ่งกันทำงานค่ะ...ฝ่ายสถาปนิกและเทคโนโลยี ฝ่ายก่อสร้าง พร้อมผู้แทน

Historical Museum ใน ซูวาทอบ

สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐฯ เข้าพบกับสถาปนิกผู้แทนของนายกเทศมนตรี ดูมอนเบ

อานตี มอลลีและผู้ช่วยของเธอ พบกับบรรณารักษ์ห้องสมุดแห่งชาติ และห้องสมุดอื่นๆหลายแห่ง เพื่อแนะนำเรื่องการใช้ประโยชน์ทางด้านการ ศึกษาของเยาวชนด้วยเครื่องมือการสื่อสารที่ BDSC จะติดตั้งให้ Cyber Café...ของขวัญจากชาวโบลเดอริ์ให้ชาวเมืองดูมอนเบ

ปาร์วีนและลีนาจะอยู่ต่อไปอีกสามอาทิตย์คะ เพราะต้องทำงานเรื่อง หนังสือให้เรียบร้อย พร้อมส่งพิมพ์เข้าเล่มทันทีเมื่อไปถึงโบลเดอริ์

เรื่องที่จะต้องทำก่อนผู้แทน BDSC เดินทางกลับก็คือ ให้สัมภาษณ์ เรื่อง Cyber Café และหนังสือ คณะกรรมการลงมติให้ผู้พันนุริและลีนา เป็นผู้แทนให้สัมภาษณ์ทางวิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์ของรัฐบาล...Radio Sado-I Dushanbe และ Asia-Plus...Tajik TV National ซึ่งจะถ่ายทอด ผ่าน Soghd TV ทางเหนือ และ Khatlon TV ทางใต้ของประเทศ

การสัมภาษณ์สดในห้องส่งของสถานีโทรทัศน์ในดูมอนเบ มีคณะกรรมการ BDSC ผู้แทนของนายกเทศมนตรี ผู้แทนจากสถานเอกอัครราชทูต สหรัฐฯ และอีกหลายคนที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง Cyber Café ค่ะ...

พ่อและป้ามุกคงเดาได้ว่า ลีนาตื่นเต้นแถมหัวน้ใจนิดหน่อย เพราะ เป็นครั้งแรกที่จะต้องรับผิดชอบทุกๆ ประโยค และคำพูดของตัวเอง ไม่ให้ผิดพลาดได้เลย ต่างจากคนที่เคยมีประสบการณ์ด้านนี้ หรือเป็นนักแสดงอาชีพ ขำชองกับบทบาท แสงไฟ และกล้อง

อานตี มอลลี ให้ข่าวสำคัญที่ผู้พันนุริกับลีนา จะนำเสนอผู้ชมและผู้ฟัง ในทาจิกิสถาน เรื่องนั้นก็คือ ประโยชน์สูงสุดที่ชาวเมืองโบลเดอริ์และชาวเมือง ดูมอนเบ จะได้รับจากการมี Cyber Café แห่งแรกในทาจิกิสถาน...การ ดูแลรักษาสถานที่ สิ่งก่อสร้าง ความร่วมมือจากผู้มีอำนาจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และท้องถิ่น เช่น นายกเทศมนตรีของดูมอนเบ

คณะกรรมการของ BDSC ด้านการศึกษา ให้ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อ ผู้พันจะได้เน้นเรื่อง 'ศูนย์ให้ความรู้ออนไลน์ของ BDSC' เพื่อชาวเมืองทั้ง

สองประเทศจะมีโอกาสแลกเปลี่ยน เรียนรู้เรื่องราวของกันและกัน โดยใช้สื่อออนไลน์ต่างๆ เช่น Web Pages...E-Learning Courses...การฝึกทางเทคโนโลยีให้ผู้แทนท้องถิ่น

ผู้พันยังมีความเห็นส่วนตัว ที่ตรงใจหลายคนทีนี้ในข้อที่ว่า หลังสหภาพโซเวียตล่มสลาย การติดต่อระหว่างประชาชนกับผู้คนในประเทศเพื่อนบ้าน มีปัญหายิ่งกว่าแต่ก่อนคะ ไม่ว่าจะทางไปรษณีย์หรือสิ่งอื่นๆ...ยังสังคมโลกต่างแดน ปัญหาก็ยุ่งยากอีกหลายเท่าตัว

การที่ชาวเมืองโบลเดอร์ ตัดสินใจมอบ Cyber Café ให้ชาวเมืองดูมอนเบ...ในความเห็นของผู้พัน จะช่วยให้ชาวทาจิกิสถานมีโอกาสรู้เห็นความเป็นไปของผู้คนทั่วโลก ได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ๆ ที่สำคัญมากก็คือ เป็นศูนย์การฝึกเยาวชน คนรุ่นใหม่ ให้รู้จักการใช้คอมพิวเตอร์ในทางสร้างสรรค์เกิดประโยชน์แก่ตนเองและชุมชน...ได้เรียนภาษาอังกฤษและเปิดใจความคิดให้กว้างเพื่อไม่ตรีจิตมิตรภาพที่อยู่ นอกเหนือความแตกต่างทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ขนบประเพณีถิ่น และภาษา

ความเห็นของเขาได้รับความชื่นชมจากผู้คนในห้องส่งของสถานีและข้อมูลที่ส่งตามมาภายหลังการออกอากาศ ทั้งระดับเจ้าหน้าที่ของรัฐและท้องถิ่น (พ่อและป้ามุกคงจำได้นะคะว่า ก่อน ค.ศ. ๑๙๒๐ ผู้คนในทาจิกิสถาน ยังใช้กฎเกณฑ์ของพวกเคร่งศาสนา Fundamentalist Islamic Extremists) ผู้หญิงต้องคลุมหน้า ศีรษะ เนื้อตัว ไม่มีสิทธิเสรีภาพในการตัดสินใจอะไรเลย แม้แต่เรื่องการศึกษาทุกระดับ การทำงาน หรือจะเดินทางไปไหนๆ นอกบ้านหรือต่างเมือง...

ผู้หญิงและผู้ชายจะเข้าสังคมด้วยกันไม่ได้ และไม่สนับสนุนให้เข้าเรียนในสถานศึกษา นอกจากเตรียมตัวเป็นเมีย ผลិតลูก ทำงานบ้าน หรือดูแลผู้คนในบ้านหากฐานะดี

สหภาพโซเวียตและจักรวรรดิรัสเซีย ได้เข้ามาจัดการยุติระบบการกดขี่ข่มเหง กำจัดสิทธิเสรีภาพของสตรีที่เป็นมานานมาก...เริ่มจากไม่ต้องคลุม

หน้าตา ผมเผ้า ร่างกาย เป็นไอ้โม่่ง ให้เด็กหญิงเข้าเรียนพร้อมเด็กชาย ตั้งแต่ระดับประถมถึงมหาวิทยาลัย

ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมผู้ชายทุกด้าน แม้แต่การทำงานทั้งของรัฐและเอกชน ผู้หญิงมีสิทธิรับตำแหน่งหน้าที่ทุกระดับ รัฐออกกฎหมายให้มีโควตาจ้างสตรีเข้าทำงานอีกต่างหาก

หนุ่มสาวมีโอกาสสังสรรค์ พบปะ ไปกินอาหารนอกบ้าน เล่นกีฬา มีกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันอย่างเสรีเหมือนสังคมโลกยุคใหม่ในปัจจุบัน

พวกหัวเก่าและผู้นำศาสนาสายเคร่งจึงต่อต้านและต้องการให้กลับมาใช้ Sharia Law อย่างเต็ม นี่คือสาเหตุของสงครามกลางเมืองถึง ๕ ปี... โชคดีนะคะ ที่ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการให้ประเทศมีการปกครองแบบเสรี ประชาธิปไตย...ไม่ต้องการให้มุสลิมล่าห์ หรืออิหม่ามเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมือง หรือกลับไปใช้กฎหมายโบราณตั้งแต่ศตวรรษที่ ๗ ซึ่งไม่ได้มีการปฏิรูป (Reformation) แม้ปัจจุบันจะอยู่ในศตวรรษที่ ๒๑ แล้วก็ตาม

ผู้หญิงในทาจิกิสถานจึงมีสภาพที่ต่างจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่นอัฟกานิสถานยุค Taleban ยึดครอง กตชี๋ ช่มเหง ทารุณกรรมเพศหญิงเหมือนไม่ใช่คน บังคับให้คลุมตัวเป็นไอ้โม่่ง ทั้งๆ ในอดีตไม่ได้เป็นอย่างนั้นเลย... แต่เพราะ Taleban ยึดหลักสายเคร่งวะฮาบียี่นั้เอง

ลีนามีโอกาสให้ข่าวดีจากคณะกรรมการ BDSC กับชาวเมืองคุณอนเบ ผ่านรายการนี้ค่ะ...หลังจากการสัมภาษณ์เรื่องหนังสือที่ทุกคนรออ่าน และจับจองล่องหน้าทั้ง ๓ ภาษา คืออังกฤษ รัสเซีย และทาจิก

ผู้จัดรายการให้สัมภาษณ์อเมริกันของ BDSC เล่าเรื่องแผนผังของ Cyber Café ราคา ๑ ล้านเหรียญอเมริกัน ซึ่งกำลังรวบรวมเงินทุนให้ครบจำนวน ได้หัวข้อ 'The BDSC Cyber Café Gift Business Plan'

เดวิด บาเร็ต พุดได้ดีมากเชียวค่ะ...เขาเน้นเรื่องสถานที่แห่งนี้เป็นสัญลักษณ์ของไมตรีจิต มิตรภาพระหว่างประชาชนสองประเทศ เพื่อช่วยให้ชาวเมืองคุณอนเบมีโอกาสสื่อสารกับชาวโลกในต่างแดน

เขาพูดถึงการใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ การใช้เทคโนโลยีแบบทันสมัย

ล่าสุด สงวนน้ำใช้ และพลังงานไฟฟ้าจากธรรมชาติมาช่วยสงวนรายจ่าย รวมทั้งการก่อสร้างที่จะกันความหนาวได้ดี ไม่ให้สูญเสียพลังงานภายในอาคารทั้งหมด

เดวิดมีแผนผังรายละเอียดห้องต่างๆ ให้ผู้ชมได้เห็นทุกแง่มุมว่า Cyber Café ซึ่งออกแบบโดยสถาปนิกชาวตะวันตกแห่งนี้ จะมีบริการทั้งอาหาร เครื่องดื่ม ที่ทำงาน Computer Workstations...เขายังพูดถึงความมั่นคงทางการเมืองของทาจิกิสถาน ซึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงได้ ชาวโบลเดอร์หวังเพียงให้สถานที่แห่งนี้เป็นประโยชน์ในการเชื่อมโยงสื่อสารผู้คนจากเอเชีย-กลางกับสังคมโลกทั่วไปในนานาประเทศ...แล้วยังเป็นจุดเริ่มต้นให้องค์การสากล NGOs-Non Governmental Organizations ได้มีส่วนส่งเสริมช่วยเหลือด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารที่เรียกว่า The Technological Digital Divide แก่ประเทศอื่นๆต่อไป...

ลีนาคิดว่าพ่อและป้ามุกคงอยากจะทำรายละเอียดเหล่านี้แหละ เพราะปารวิณกับลีนาคะเริ่มรายการหาทุนสมทบการสร้าง Cyber Café แห่งนี้ทันทีที่เรากลับไปโบลเดอร์...

หลังจากเดวิด บาร์เรต พูดจบ ก็ถึงคิวของลีนาคตามที่กำหนดไว้ล่วงหน้า เรื่องข่าวดีล่าสุดจาก BDSC โบลเดอร์...อานตี้ มอลลี ส่งข้อมูลมาให้ก่อนหน้านี้ ช่วยได้มากค่ะ

นั่นก็คือ...BDSC และองค์การนานาชาติกับองค์การเอกชนในโบลเดอร์แปดแห่งด้วยกัน รวมทั้ง CADA หรือ Central Asian Development Agency ได้รวบรวมคอมพิวเตอร์ ๕๙ เครื่อง ด้วยความร่วมมือสมทบจาก The Jared Polis Foundation And Autodesk และมูลนิธิครอบครัว Kennet ของอานตี้ มอลลี...จัดส่งมาให้ชาวเมืองดูมอเนบ...เพื่อจัดสรรให้โรงเรียน สถานเลี้ยงเด็กกำพร้า และสถานที่ราชการของรัฐและท้องถิ่นในชนบท

สมาชิกกลุ่มท้องถิ่นในโบลเดอร์ ช่วยกันถักเสื่อหนาว ผ้าพันคอและถุงมือมากมาย ส่งมาพร้อมคอมพิวเตอร์รุ่นนี้ทั้งหมด เพื่อบริจาคให้นักเรียน

ในเขตกันดารของทาจิกิสถาน (ของพวกนี้ผู้พันนูรีจะให้ลีนากับปาร์วีนนำไป แจกกับมือ) ตอนที่เขาจะพาเราบินไปทางด้านที่มีหมู่บ้านในหุบเขา ค่อนข้างไกลจากเส้นทางท่องเที่ยว...ผู้พันได้เครื่องบินจากสำนักงาน The Aga Khan Network ค่ะ เขาบอกว่า ทางรถยนต์ยังไม่ดีนัก ใช้เวลามากกว่าหลายเท่า...เขาอยากจะทำบ้านเมืองของเขาทางอากาศ

ลีนารู้แน่ใจว่าพ่อและป้ามุกคงตื่นเต้น ถ้าทราบว่าผู้คนแถวนั้นคือชาวบ้านในหุบเขา Yagnob ที่ยังใช้ภาษาพูดโบราณ Ancient Sogdian ใกล้เคียง...ปาร์วีนกับลีนารู้ใจเป็นพิเศษ เพราะเราลงมืออ่านประวัติศาสตร์บ้านเมืองและชาวทาจิกโบราณ ซึ่งมีอยู่ในบันทึกนักประวัติศาสตร์ชาวกรีก...Herodotus ในศตวรรษที่ ๕ ก่อนคริสตกาล ซึ่งเป็นช่วงที่พุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองมาแล้วเกือบ ๖๐๐ ปี ก่อนคริสต์ศาสนาจะเกิดขึ้นในโลก (ศาสนาอิสลามเกิดหลังคริสต์ศาสนา ๕๐๐ กว่าปี หลังพุทธศาสนา ๑,๐๐๐ กว่าปี)

อีเมลฉบับนี้ลีนารู้ว่าพ่อส่งข่าวเรื่องการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์เท่านั้นนะค่ะ...หลังจากการเลี้ยงรับรองของท่านทูตอเมริกัน ที่ทำเนียบเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา คณะกรรมการ BDSC ก็จะไปโบลเดอร์ค่ะ

ลีนารู้ว่าพ่อส่งข่าวมาเพิ่มเติมว่า ผู้พันนูรีพาเราบินลัดฟ้าไปไหนบ้างในอีเมลฉบับหน้า...ด้วยรัก เคารพ และคิดถึงอย่างยิ่ง...ลีนารู้...

* * *

“อะเดลีน่าจอน นับถือพุทธศาสนาไม่ใช่...” ประโยคแรกที่บุรุษสูงวัยผู้เป็นประธานของครอบครัวเอ่ยขึ้นในห้องอาหาร เมื่อหลานชายคนกลางและเพื่อนสนิทพร้อมอาชีพ ก้าวเข้ามาเกือบจะพร้อมกันในตอนเช้าของวันที่มีอากาศแจ่มใส สายแดดกระจ่างสว่างไสวไปทั่ว

สาวใช้นำกาน้ำชาพร้อมถ้วยสำหรับดื่มแบบที่นิยมของชาวถิ่น...Piyola ถ้วยไม่มีหู ดูเหมือนชามใบน้อยๆ มีลวดลาย สีสังคายนาม พร้อมด้วยขนมปังแบบ Non หรือ Liposhka ของรัสเซีย

อลีน่าและปาร์วีนลงมาก่อนชายหนุ่มทั้งสองจะมาจากบ้านของนายแพทย์อะซาตุลลา ตามคำแนะนำของดิลาฟรุชที่ว่า... ‘หน้าร้อนและฤดูใบไม้-

ผลิ หรือฤดูใบไม้ร่วง แม่บ้าน แม่ครัวที่นี้ทั่วไปชอบทำอาหารที่ครัวนอกบ้านคะ มีหลังคา และฝาสามด้านกันลมฝน เปิดโล่งเฉพาะด้านหน้า... สะดวกสบายกว่าครัวในบ้าน เพราะมีเตาดินเหนียว Tandoori สำหรับอบขนมปังแบนๆ ที่ใช้ประจำวัน จะปิ้ง ย่าง ทำแกง หรือกับข้าวต้องทอดน้ำมัน อย่าง Katlama ขนมแป้งทอด ก็สะดวก...คุณตื่นแต่เช้าเสมอ...ลงไปดูคนครัวเตรียมอาหารซีคะ...'

“นุรี...แกน่าจะพาสาว ๆ สองคนไปชมพระพุทธรูปนอนที่พิพิธภัณฑสถานโบราณสถานเสียก่อน” เสียงผู้สูงวัยกล่าวสลับไป “อะเดลินาจนจะได้กราบไหว้ให้ชื่นอกชื่นใจ ไม่เสียที อุตส่าห์มาไกลจนถึงที่นี่...จะได้ซาบซึ้งว่าผู้คนที่บ้านเมืองนี้มีสำนึกความรู้สึกศิวิไลซ์เหมือนชาวโลกทั้งหลาย...ไม่ป่าเถื่อนโหดทรามอย่างไอ้พวกดาลีบันสดีแตกสายเคร่งที่ระเบิดทำลายพระพุทธรูปขึ้นที่หน้าผาหินทราย เมืองบามิยัน อัฟกานิสถานทั้งสององค์ แล้วยังอ้างว่าพวกมันทำตามโองการของพระเจ้าให้ทำลายรูปปั้นศาสนาอื่น ไม่เว้นแม้แต่โบสถ์ วิหาร ที่เคารพบูชาของผู้อื่น...ไอ้พวกปีศาจนั้น ทำให้ศาสนาดีที่งดงามต้องมัวหมอง”

อลีนาสบตาเพื่อนรัก คำพูดของปู่หรือบาบากาลันอะมานุลลาผู้นับถือศาสนาอิสลามนิกาย Sunni Hanafi ให้ความรู้สึกตื่นตัน ปีติ ยินดี และชื่นชมพร้อมกันไปอย่างยิ่ง...ปู่เป็นอีกคนที่มีจิตใจกว้างขวาง เปิดรับสังคมมนุษย์แห่งศตวรรษที่ ๒๑ เต็มที่ทีเดียว...ไม่หลงติดในค่านิยม ซึ่งย้อนยุค ล้าสมัย หลงผิด ไม่ยอมรับความจริง ไม่ยกย่อง นับถือให้เกียรติผู้อื่น แล้วยังฆ่าคนต่างศาสนา พระสงฆ์ ผู้ไม่ยอมทำตามกฎเกณฑ์ความเชื่อที่ตนเอ่อยอ้างบังคับ ชูเชิญอย่างทารุณโหดร้าย กลายเป็นสงครามของผู้ก่อการร้ายหลายองค์การข้ามทวีปในปัจจุบัน ซึ่งชาวโลกกำลังร่วมกันกวาดล้าง

ใช้แต่เท่านั้น หล่อนยังนึกถึงอีเมลของพ่อและป้ามุกก่อนเดินทางจากโบลเดอร์...ข้อความต่างๆ ล้วนให้ความรู้ล้วงหน้ามากมาย...

‘ชาวโลกผู้เจริญทุกชาติ ทุกภาษา คงรู้สึกเหมือนกัน...สุดแสนเสียดายมรดกโลกกว่า ๒,๐๐๐ ปี พระพุทธรูปประทับยืนสององค์ที่หน้าผาเมืองบามิยัน’

มียัน...อัฟกานิสถานที่ตาลีบันระเบิดทำลายจนย่อยยับ...ลึกลงไปในใจ ก็คงเชื่อว่ามนุษย์ป่าเถื่อนกลุ่มนี้ ที่มีนอกรีตอย่างศาสนา กระทำความชั่วร้ายฆ่า ทำลายเพื่อนมนุษย์และมรดกของโลก ไม่ว่าในอัฟกานิสถาน หรืออิรัก และซีเรีย...โบสถ์วิหารของพวกเขา Coptic ในอียิปต์และไซไน...วัดวาอารามอื่นๆ ก็ไม่พ้นมือฆาตกรข้ามทวีปพวกนี้...ฟังข่าวแล้วเศร้าใจเหลือเกิน

พอกับป่ามุก ดีใจจริงๆ ที่ลีน่าจะมีโอกาสได้เห็นพระพุทธรูปปางปรินิพพานองค์นี้ ซึ่งใครหลายคนที่ได้ไปชม ไม่ว่าจะชาติ ภาษาใด ก็กลับมาเขียนถึงว่าเป็นพระพุทธรูปองค์ใหญ่ที่สุดที่ค้นพบในเอเชียกลาง อายุกว่า ๑,๔๐๐ ปี ถ้าเป็นไปได้ละก็ ลีน่าส่งภาพมาให้พ่อและป่ามุกชมบ้างนะลูก...พร้อมอีเมลฉบับนี้ พ่อมีข้อมูลน่าสนใจเกี่ยวกับพระนอนว่าจะเป็ปางอะไรแน่ เช่นปางไสยาสน์ หรือปางปรินิพพาน...

คุณลุงศักดิ์ดา คณะโบราณคดี เพื่อนพ่อส่งมาให้ ลีน่าจะได้สังเกตให้ดีกว่าแตกต่างกันอย่างไร...ต้องขอบใจชาวทาจิกิสถานที่รักษามรดกโลกนี้ไว้

ร่างสูงเพรียวของนุริตุลลาในเครื่องแต่งกายแบบล้าลอง นั่งลงตรงข้ามสองสาวหน้าโต๊ะชาเตี้ย เช้าวันนี้ใบหน้าของเขาดูสะอาดเกลี้ยงเกลา หนวดขริบเรียวบร้อย แนวคางสองข้างไม่รกเรื้อเช่นวันที่กลับจากการปฏิบัติงานฉุกฉินถึงสามวันสามคืน

“เรื่องที่โบโพพูดถึงอยู่ในรายการเช้าวันนี้ครับ ผมขออนุญาตเป็นพิเศษขอให้ผู้ชมคณะนี้ได้ถ่ายภาพพระนอนในพิพิธภัณฑ์โบราณสถานของเราด้วย เพราะปกติจะห้ามถ่ายภาพ” เขาเอ่ยขึ้นหลังจากจิบน้ำชาที่สาวใช้นำมาวางให้จนใกล้มือ

“ดี” ผู้สูงวัยผงกศีรษะเนิบๆ พลังยิ้มน้อยๆ “ชมพระนอนแล้วก็ต้องไปดูเมืองที่นักโบราณคดีขุดพบพระพุทธรูปนอนองค์นี้...โบโพรู้ใจแกลดี” เขาหันมาทางสาวรุ่นมิวชาวอวอล พลังเอ่ยขึ้นด้วยภาษารัสเซีย “นุรีเป็นนักบินชอบบินมากกว่าขับรถ...โชคดี...Kurgan Teppa มีสนามบินไม่ต้องนั่งรถไกลให้ลำบาก ถนนทางหลวงของเรายังไม่ค่อยจะสมบูรณ์นัก...ถึงจะไม่เหลืออะไรให้ดู แต่ซากพุทธสังฆารามที่เมือง Ajina Tepa ก็ยังมีอะไรให้รู้ว่

พุทธศาสนา สำนักสงฆ์ในศตวรรษที่ ๘ และพระนอนที่ขุดพบ ก็ยืนยันว่า พุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมานานแล้ว เห็นจะประมาณพุทธศตวรรษที่ ๗ นั้นแหละ เพราะศาสนาพุทธเกิดก่อนคริสต์ศาสนาหลายร้อยกว่าปี ศาสนาอิสลามเกิดหลังคริสต์ศาสนาหลายร้อยกว่าปี...”

ความรู้สึกส่วนตัวของปู่และผู้คนในครอบครัวนี้ มิได้แตกต่างจากประชาชนส่วนใหญ่ของทาจิกิสถานเลย ในเรื่องที่ว่า ‘ศาสนา’ เป็นเรื่องของความเชื่อส่วนบุคคล...เป็นสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ที่จะเลือกศาสนาตามความเชื่อของตนเอง ไม่บังคับ ชูเชิญ ทำลายศาสนสถานของผู้อื่น

ศาสนาไม่ควรเข้ามาบีบบังคับทางการเมือง การบริหาร ออกกฎหมาย และอำนาจทางตุลาการของประเทศ...รัฐธรรมนูญของทาจิกิสถานได้ประกาศยืนยันอย่างเป็นทางการด้วยว่า...

‘The Constitution Of Independent Tajikistan Declared That The Republic Was A Secular State, And Islam Was Considered A Separate Institution.’

ประชาชนทุกคนต่างไม่ลืมนสงครามกลางเมือง ที่เกิดจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลและกลุ่มผู้นับถือศาสนาสายเคร่ง Fundamentalist Islamic Extremists ซึ่งได้รับการหนุนหลังจากอัลเคด้าและตาลีบันในอัฟกานิสถาน ต้องการให้ประเทศทาจิกิสถานใช้กฎหมายศาสนาโบราณ Sharia Law ซึ่งมีอายุมาตั้งแต่ศตวรรษที่ ๗...กดขี่ ลิดรอนสิทธิเสรีภาพของเพศหญิงอย่างรุนแรง ให้อยู่ในอำนาจของบุรุษในครอบครัวเท่านั้น

สงครามที่ทำลายล้าง สังหารชีวิตผู้คนกว่าแสน มีเด็กกำพร้าขาดพ่อแม่อีกหลายหมื่นคน

อลีนาอดูร์รู้สึกมิได้ว่า หล่อนมีความสุขขึ้นกว่าวันวาน...มิใช่น้อยเลย... การที่ได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ผูกมิตรไมตรีจิตกับผู้ที่มิทัศนคติ จิตสำนึกเปิดกว้าง มองโลกและสังคมมนุษย์อย่างผู้มีคุณธรรม ศีลธรรมประจำใจ...สำหรับหล่อนถือเป็นสิ่งที่มีค่า ความหมายยิ่งกว่าทรัพย์สินเงินทองของขวัญใดๆ ที่มีค่า

เช้าวันนี้คนขับรถตู้ประจำบ้านนำรถคันเล็กขับเคลื่อนสี่ล้อมาจอดรอ

ด้วยชายหนุ่มผู้เป็นหลานชายคนกลางของครอบครัวจะเป็นผู้ขับเอง ผู้ร่วมทางมีเพียงนายทหารเพื่อนสนิทกับคู่หมั้นสาวและสาวรุ่นผิวขาวเนียนละไม ซึ่งทุกคนในครอบครัวรู้แล้วว่าเป็นที่หมายปองของเขา...เวลาและอนาคตเท่านั้นจะยืนยันว่าความหวังเหล่านั้นจะเป็นความจริงที่น่าชื่นชม ยินดีหรือไม่

“พิพิธภัณฑน์โบราณสถานและวัตถุที่เราจะไปชมพระนอนวันนี้ ถือว่าใหญ่ที่สุดในตุมอนเบนะครับ” นูริตุลลาพาทุกคนเข้ามาในสถานที่ดังกล่าวทางประตูซึ่งมีมุขบันไดสามด้านแบบที่เรียกว่านีโอคลาสสิก...สถาปัตยกรรมแบบใหม่ แปลงมาจากกรีกและโรมัน

“โบราณวัตถุที่นี่มีอายุกว่าสามพันปี และเป็นรากฐานทางประวัติศาสตร์ของทาจิกิสถาน แต่ที่ผมอยากจะให้ชมเป็นพิเศษอยู่ชั้นสอง...พระนอน ที่นักโบราณคดีพบว่า สร้างขึ้นในช่วงที่พุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองในเอเชียกลาง...เขาศึกษาจากคัมภีร์โบราณทางพุทธศาสนาอย่างจริงจังตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๗๐ เรื่อยมา และบันทึกการเดินทางของ Sjuan Tszjan ชาวจีน ในศตวรรษที่ ๔ ก่อนคริสตกาล เขาบรรยายถึงพระพุทธรูปยืนที่บามิยันได้งดงามมาก” ชายหนุ่มให้ข้อมูลเพิ่มเติม

“พระพุทธรูปองค์นี้ก็คงจะสร้างหลังพระพุทธรูปประทับยืนที่บามิยันไซ่ใหม่คะ” อลิ่นอดถามขึ้นไม่ได้ อย่างน้อยหล่อนก็ยินดีเป็นที่สุด เมื่อหวนนึกถึงเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นในเดือนมีนาคม ค.ศ. ๒๐๐๑...ตาลีบันระเบิดองค์พระที่หน้าผาหินทรายในอัฟกานิสถานจนย่อยยับทั้งสององค์

“ครับ...แต่ที่บามิยัน คนสมัยโน้นสักต้องค์พระยืนจากหินทราย แต่ที่นี่...พระพุทธรูปสร้างขึ้นจากดินเหนียว เมืองที่ขุดพบก็คือ Ajina Teppe เมื่อค.ศ. ๑๙๖๖ นักโบราณคดีก็ว่าสร้างใน ค.ศ. ๕๐๐ เห็นจะได้ พบในบริเวณสังฆารามทางพุทธศาสนาที่นั่น...เจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑน์มีภาพตอนขุดพบให้ชมมากมาย” นูริตุลลาหันมาบอก “ผมจะพาคุณไปที่เมืองนั้น ถ้าเรามีโอกาสและเวลากลับมาที่นี่อีกครั้ง”

พระพุทธรูปองค์ใหญ่ที่สุดในเอเชียกลาง

๔๕

อีเมลจาก อะเตลีนา ราชภัคดี ถึง ต็อกเตอร์นิภัทท์...บิดาและคุณ
มุกดา เพื่อนสนิทของมารดาและครอบครัว

'Ismoil Somoni Avenue
Dushanbe, Tajikistan 734019

กราบเท้าพ่อและป้ามุกที่รักและเคารพ

ลีนานั่นใจว่าอีเมลฉบับนี้ พ่อคงตั้งใจมากนะคะ เพราะไม่ได้มีแต่เรื่อง
น่ายินดีเท่านั้น ยังมีรูปที่เรียกได้ว่าพิเศษสุดมากมายหลายรูปด้วยกัน โดย
เฉพาะภาพพระนอนอายุกว่า ๑,๕๐๐ ปีเห็นจะได้

ผู้พันไม่รอให้วันและเวลาที่จำกัดเสียไปเปล่าๆ หลังจากคณะกรรมการ
ผู้แทน BDSC กลับไปโบลเดอร์ เขาก็บอกทุกคน (สามคนที่ยังอยู่ต่อ เพื่อ
ทำงานหนังสือให้เรียบร้อยนั้นแหละคะ) ผู้กองอินชูและปาร์วิน เป็นเพื่อน
และแชปเปโรลีนินา ตามที่อันตี มอลลี ตกลงกับผู้พันและครอบครัวของเขา
เขา...เหมือนเป็นตัวละครย้อนยุคนะคะ)

“ผมไม่ถือว่า การเดินทางมาดูมอนเบครั้งนี้ เป็นเรื่องของการท่องเที่ยว
เที่ยว จึงไม่มีรายการอย่างที่เรียกว่าทัศนศึกษา โปรแกรมเฉพาะสำหรับนัก
ทัวร์ทั่วไป...แต่มาทำงานและเก็บข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ปัญหา
สังคม ชีวิตความเป็นอยู่ และเศรษฐกิจของประชาชน ซึ่งจะช่วยให้ NGOs
ต่างๆ เช่น มูลนิธิ The Kennet Foundation ที่คุณอะเตลีนา จะเป็น
ผู้แทนส่วนตัวของมิสมอลลี ได้เข้าใจสถานการณ์ที่แท้จริง เพื่อทำรายงาน
เสนอประธานมูลนิธิ เกี่ยวกับความช่วยเหลือต่างๆ เกี่ยวกับด้าน Humanitarian Aid ต่อไป”

ฟังดูเป็นการเป็นงานนะคะ แต่เขาก็บอกลีนาเพิ่มเติมด้วยว่า

“ผมรู้ คุณสนใจประวัติศาสตร์และโบราณคดี ทั้งวัตถุและสถานที่ที่เป็น

พิเศษ...ซึ่งน้อยคนจะศึกษาอย่างจริงจัง...อย่างที่ผมสังเกตเห็นเมื่อเราทำงานหนังสือด้วยกันว่า คุณไม่ได้ฉาบฉวยในเรื่องนี้เลย”

ผู้พันคุยเรื่องนี้ระหว่างทางที่เขากำลังจะพาทุกคนไปที่พิพิธภัณฑ์โบราณสถานและวัตถุใหญ่ที่สุดของคุณอนเบ บนถนน Akademik Rajiabov... พระนอนประดิษฐานอยู่ที่นั่น ชั้นสองของพิพิธภัณฑ์...

“คุณพูดถึงพระพุทธรูปยืนสกัดจากหินทรายที่หน้าผาเมืองบามิยันสององค์ ให้ผมฟัง...พูดถึงอย่างละเอียดล่อ ถัดวันทุกแง่มุม แม้กระทั่งทางขึ้นจากฐานล่างข้างองค์พระ จนถึงด้านบนสุดที่แยกไปตามคูหาบนหน้าผา ใช้เป็นที่พำนักปฏิบัติสมาธิวิปัสสนาของพระสงฆ์ยุคโน้น...ตรงกับที่ปู่กับพ่อผมเคยเล่าให้ฟังว่า คุณทวดผมเคยไปส่ง Alim Khan เจ้าผู้ครองนคร Bukhara พระองค์สุดท้ายที่เมืองหลวงของอัฟกานิสถาน...Kabul...พระองค์และผู้ติดตามอยู่ที่ Qala H-E-Fathullah จนสิ้นพระชนม์เมื่อค.ศ. ๑๙๔๖ ...คุณทวดผม...เป็นสมุหราชของครีษและพระสหาย เคยไปเรียนวิชาทหารที่เซนต์ปีเตอร์สเบิร์กกับพระองค์ เมื่อยังเป็นวัยรุ่น...คุณทวดผมเคยไปชมพระพุทธรูปยืนที่บามิยัน...” นี่คือความสนุกในการคุยกับผู้พันค่ะพ่อ...

พ่อและป้ามุกคงเดาได้แล้วว่า นี่คือที่มาของภาพพระพุทธรูปนอนที่คุณอนเบ อายุกว่า ๑,๕๐๐ ปี ชุตพบในบริเวณซึ่งเคยเป็นสิ่งขารามในพุทธศาสนา เมือง Ajina Teppe ประมาณศตวรรษที่ ๘...ระยะทางร่วม ๑๒ กิโลเมตรจากเมือง Kurgan Teppe ไปทางทิศตะวันออก

ผู้พันได้ขออนุญาตเจ้าหน้าที่เป็นพิเศษ ให้ลีน่าถ่ายภาพส่งมาให้พ่อและป้ามุกชมหลายมุมด้วยกัน...พ่อคงเดาได้ว่า เรื่องนี้เป็นความประทับใจที่ลีน่าได้รับจากผู้พันอีกครั้ง นอกเหนือจากเรื่องอื่นๆ ที่ผ่านมา เมื่อเริ่มทำงานหนังสือและงานของมูลนิธิเคนเน็ทด้วยกัน

ยิ่งเขาอธิบายเพิ่มเติม เรื่องพระพุทธรูปบามิยันอย่างคนที่เข้าใจอย่างลึกซึ้ง ในเรื่องละเอียดอ่อนทางจิตใจของเพื่อนมนุษย์ ไม่โยโส โห้หง หลงผิด เห็นแต่ความสำคัญของตัวเองและสิ่งที่ตนนับถือว่าดีพิเศษกว่าใครอื่นทั้งโลก เช่น พวกป่าเถื่อน Taliban พวก Fundamentalist Extremists หลาย

องค์การ...สินาก็อดคิดไม่ได้ว่า ประสบการณ์ครั้งนี้ในทาจิกิสถานคงจะไม่ใช่ว่าครั้งแรกครั้งเดียวเสียแล้ว เราคงจะมีโอกาสกลับมาทำงานอื่นๆ อีก โดยเฉพาะแผนหาทุนให้ชุมชนชนบทที่ยังขาดแคลนด้านการศึกษา และสาธารณสุขของที่นี่ ตามแผนงานซึ่งอันตี่ มอลลีเคยบอกสินากับพ่อนั้นแหละค่ะ...

เอกสารที่คุณลุงคัดมาจากคณะโบราณคดีให้มาช่วยได้มากเมื่อเราขึ้นมาถึงชั้นสองของพิพิธภัณฑสถาน ได้เห็นพระพุทธรูปนอนองค์ที่ว่า และคำอธิบายที่ผู้พันให้รายละเอียดเพิ่มเติม เป็นความรู้อรอบตัวที่น่าสนใจ

นี่คือพระพุทธรูปองค์ใหญ่ที่สุดในเอเชียกลาง หลังจากพวก Taliban ระเบิดทำลายพระพุทธรูปยืนที่บามิยันทั้งสององค์ รวมทั้งโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑสถานใน Kabul เมืองหลวงของอัฟกานิสถาน...ในซีเรีย อิรัก...นักโบราณคดีรัสเซียเคยเริ่มขุดค้นที่เมืองเก่าระหว่างสหภาพโซเวียตปกครอง แต่ไม่พบองค์พระ จนกระทั่งนักโบราณคดีฝรั่งเศสและรัฐบาลทาจิกิสถานลงมือขุดกันอีก หลังสหภาพโซเวียตล่มสลายไปกว่าสิบปี จึงได้พบพระพุทธรูปทั้งสอง แต่สภาพทรุดโทรมมากนะครึบ...เพราะสร้างจากดินเหนียว องค์พระมีความยาวถึงสิบห้าเมตรเห็นจะได้...'

พ่อและป้ามุกคงเห็นด้วยนะค่ะ เมื่อชมภาพที่ส่งมา...สินาก็อยากบอก ว่า ปลื้มเหลือเกินที่ได้มายืนตรงนี้ แล้วนึกย้อนหลังไปกว่า ๑,๕๐๐ ปี ในยุคที่จักรวรรดิคุษาณเจริญรุ่งเรืองสูงสุด ราวๆ คริสต์ศตวรรษที่ ๒ หรือพุทธศตวรรษที่ ๗ พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำอาณาจักรของพระเจ้ากนิษกะ (ขอบคุณพ่อค่ะ ที่รวบรวมผลงานพระนิพนธ์ของสมเด็จพระยาตำราภรณ์ ด้านโบราณคดีมากมายในห้องสมุดที่บ้าน จนนอนหนังสือที่ชื่อสินาก็ได้อ่านและเก็บไว้ในลิ้นชักแห่งความทรงจำจนทุกวันนี้)

จริงๆนะค่ะ สินานึกภาพผู้คนเมื่อ ๑,๕๐๐ ปี เริ่มสร้างพระพุทธรูปนอน ที่มีรายละเอียดตรงกับเอกสารคุณลุงที่ว่า พระพุทธรูปองค์นี้ที่ตุณอบทรงนอนตะแคงขวาทอดยาวเต็มห้องเลยค่ะ พระเนตรหลับ (แต่พระเนตรข้างขวายังมีรอยซ่อมแซม โบกปูนขึ้นใหม่)...พระหัตถ์ขวาแบรองรับพระเศียรด้านข้าง ส่วนพระหัตถ์ซ้ายทอดแนบพระวรกายด้านเดียวกัน และพระบาท

สองข้างซ้อนกัน (มีนำเล่า...นักโบราณคดีจึงต้องตัดชิ้นส่วนขององค์พระออกถึงเก้าสิบกว่าชิ้น เพื่อนำมาประกอบภายหลังการย้ายจากที่ขุดพบ แล้วบูรณปฏิสังขรณ์ให้สมบูรณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญและสถาบันประวัติศาสตร์ โบราณคดี และชาติพันธุ์แห่งประเทศไทยศึกษา...))

ชาวโลกทั้งหลายผู้เจริญด้านจิตใจอย่างสมบูรณ์สมกับที่เป็นมนุษย์อย่างแท้จริง ต่างสรรเสริญยกย่องและขอบคุณรัฐบาลอีกประชาชนชาวทาจิกิสถานที่ได้รักษามรดกทางโบราณคดีของโลกเป็นอย่างดีนะคะ พ่อเคยพูดว่า...ผู้ก่อกรรมดี สร้างความดีงาม ย่อมได้รับสิ่งเดียวกันตอบสนอง...เราเห็นชัดกระจะตาทุกวันนี้แล้วว่า ผู้ก่อการร้าย Taliban ต้องประสบหายนะ รับผลกรรมความชั่วร้าย โหดทราม ที่ได้ก่อกรรมทำเข็ญกับเพื่อนมนุษย์ทั่วโลก ทั้งชาวมุสลิมด้วยกันและผู้อื่นที่บริสุทธิ์เพียงไร...ลีนากราบพระพุทธรูปแทนพ่อและป้ามุก อธิษฐานขอให้ได้มาอีก

‘ผลงานที่เห็นเวลานี้ ได้รับความร่วมมือจากรัสเซีย ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส กับทาจิกิสถานนะครับ...’ ผู้พันอธิบายเพิ่มเติมให้ตื้นตันต่อไปอีก แต่ลีนามั่นใจแล้วว่า พระพุทธรูปองค์นี้คงจะใช้ปางปรีณิพพานตามเอกสารของคุณลุงเมื่อมีเวลาพิจารณาอย่างละเอียด

‘รัฐบาลของผมกำลังวางแผนบูรณปฏิสังขรณ์สังฆารามที่ Ajina Teppe เมืองโบราณที่ขุดพบองค์พระนอนขึ้นมาได้...นักโบราณคดีขุดพบแผ่นจารึกบทสวดทางพุทธศาสนา ภาพเขียนบนปูนเปียก Frescoes ที่ชำรุดมากเกี่ยวกับพุทธประวัติตามผนังระเบียงคตที่มีซากสถูป โบสถ์...และพระพุทธรูปนั่งเรียงรายเป็นแถว...ที่เจ้าหน้าที่นำกลับมาแสดงที่ดูมอนเบ คงจะช่วยยืนยันได้ดิ้นะครับว่า ก่อนพวกอาหรับจะยกกองทัพเข้ามาในเอเชียกลาง พุทธศาสนาซึ่งมีอายุประมาณ ๑,๐๐๐ กว่าปีก่อนศาสนาอิสลามจะเกิดขึ้นในโลก...ได้เจริญรุ่งเรือง แผ่ไพศาลไปจนถึงประเทศจีน...สังฆารามที่ Ajan Teppe คงจะสวยงาม ไม่แพ้ที่ปามิยันตามบันทึกของนักเดินทางชาวจีนบรรยายถึงพระพุทธรูปยืนไว้ว่างดงามเห็นแต่ไกล...จากสิ่งของพุทธบูชาจากผู้คนในบริเวณนั้น และนักเดินทางกองคาราวานต่างๆ ที่ผ่านไปมา เมื่อ ๒,๐๐๐

กว่าปี รวมทั้งบาบูร์มหาราชทรงเป็นปฐมกษัตริย์ราชวงศ์โมกุลของอินเดีย ที่ถึงแม้พระองค์จะเป็นมุสลิม แต่ก็ทรงมีพระทัย จิตสำนึกของมนุษย์ผู้เจริญเต็มที...ไม่ป่าเถื่อน ยโส โอหัง ทำลายสิ่งที่มีผู้อื่นเคารพสักการะ เช่นพวก Taliban และผู้ก่อการร้ายข้ามทวีปทุกวันนี้...บาบูร์ไม่เคยแตะต้องพระพุทธรูปบามิยัน'

พ่อคะ...สินานั่งชม เดินชมพระพุทธรูปปางปรีนิพพานองค์นี้ ด้วยความรู้สึกสงบ ร่มเย็น มีความสุขลึกๆ หลังไหลเข้ามาเรื่อยๆ จนต้องนึกถามตัวเองว่า อะไรหรือ ที่นำพาสิ่งเหล่านี้ให้เกิดขึ้น...เพราะองค์พระพุทธรูปมิใช่จะงดงามอลังการอย่างพระนอนที่กรุงเทพฯ หรือเมียนมาซึ่งพ่อกับแม่เคยพาสินาไปเที่ยวเมื่อยังเล็กๆ

นึกไปนึกมาก็ได้คำตอบที่มั่นใจว่าใช่...ก็ดิน ทราย และดินเหนียวที่ผู้สร้างพระพุทธรูปองค์นี้ช่วยกันผสมแล้วลงมือสร้างร่วมกัน เมื่อ ๑,๕๐๐ ปีกว่าที่ผ่านมาั่นแหละคะ ไม่ต่างจากบันทึกประวัติศาสตร์ของผู้คน สถานที่ บ้านเมือง และอารยธรรม ความเจริญ ชีวีต จิตใจ บรรยากาศความเป็นอยู่อย่างละเอียดลึกซึ้ง ตรงกับคำกล่าวที่ว่า อดีตคือที่มาของปัจจุบัน...ปัจจุบันกำหนดอนาคตที่จะมาถึง

หากิจสถานและผู้คนในเอเชียกลาง อยู่ร่วมกันอย่างมนุษย์ผู้เจริญ ยอมรับ อดทนต่อความแตกต่าง ปรับตัวเข้าหากัน แม้จะต่างศาสนา ภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม ประเพณี...ไม่กดขี่ ช่มเหง กลืนชาติ กลืนศาสนา ผู้อื่นด้วยวิธีการของอันธพาล ใช้เล่ห์เหลี่ยม กลลวง สืบสังคมทุกชนิดอย่างที่เป็นข่าวให้เราได้รู้เห็น ได้ฟังทุกวันนี้

ยิ่งคิดไป สินาจินึกขึ้นชมผู้คนที่มีส่วนใหญ่ ที่รักสงบ โอบอ้อมอารี ใจกว้าง ขอบใจที่รัฐบาลและประชาชนชาวทาจิกิสถานเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชาวโลกทั้งหลาย (แม้ผู้คนของที่นี่จะยากจน ผู้ชายต้องออกไปหางานทำในต่างแดน เช่น รัสเซีย ผู้หญิงต้องเป็นหัวหน้าครอบครัว ทำนา เลี้ยงสัตว์ ทำไร่ ดูแลครอบครัว คนแก่ ลูกหลานตามลำพัง)

อีเมลฉบับนี้ ตั้งใจจะเล่าให้พ่อและป้ามุกฟัง เรื่องพระพุทธรูปองค์-

ใหญ่ที่สุดของเอเชียกลาง ซึ่งหลงเหลืออยู่เพียงองค์เดียว แม้จะมีอายุเพียง ๑,๕๐๐ ปี ไม่เก่าเท่าพระพุทธรูปประทับยืน สกัดจากหินทรายที่หน้าผาเมือง บามิยัน แต่ก็เป็นมรดกโลก เป็นของชาวโลกทุกคน มีอายุกว่า ๒,๐๐๐ ปี ก่อนถูกระเบิดทำลายจนย่อยยับ

ลีน่าจะส่งข่าวมาอีกนะคะ เพราะยังมีกิจกรรมอื่นๆ ที่ต้องทำให้เรียบร้อย ก่อนกลับโบลเดอร์...คิดถึงพ่อและป้ามุกมากๆ ค่ะ...ลีน่า'

อีเมลจาก อะเดลีนา ราชภัคดี ถึง Miss Meredi (Molly) Kennet ผู้ปกครองชาวอเมริกัน เพื่อนรักของพ่อและแม่

'Grand Hotel Khujand

20 M Tamburi, Khujand, Tajikistan

อานต์ มอลลี่ ที่รักยิ่ง

ลีนารักษาสัญญาที่ให้ไว้ ก่อนอานต์จะบินกลับไปโบลเดอร์ว่า จะส่งข่าวคราวการทำงานเรื่องหนังสือ และธุรกิจด้าน NGOs ของมูลนิธิเค็นเน็ท ที่ลีน่าจะต้องรับผิดชอบมาให้ทราบเป็นระยะๆ

ผู้พันนูรีเตรียมตารางวันเวลา การเดินทาง และงานที่จะต้องทำให้เสร็จไว้แล้วล่วงหน้า ลีนาคิดว่าการทำงานกับเขาก่อนหน้านี้เป็นเวลาพอสมควร ช่วยได้มากค่ะ เท่ากับได้เรียนรู้นิสัยใจคอ ระเบียบวินัย ซึ่งเขาถือเป็นเรื่องสำคัญ เป็นหัวใจของการทำงานของเขาตลอดมา

โดยเฉพาะงานหนังสือที่ผู้พันต้องการจะให้เรียบร้อยพร้อมรวมเล่มให้ทันก่อนวันงานฉลองครบรอบยี่สิบปีของร้านน้ำชาที่โบลเดอร์ ก็คงจะไม่มีปัญหา เพราะบทสุดท้ายซึ่งลีน่าได้รับมอบหมายจากผู้พัน ให้รวบรวมไว้ในบทที่ ๗ ได้ชื่อในภาษาทาจิกว่า Dusti...หรือภาษาอังกฤษก็คือ 'ของขวัญจากชาวโบลเดอร์ มอบให้ชาวเมืองดุมอนเบ'...เป็นคลื่นลูกที่สาม สืบเนื่องมาจากบทที่ ๖-Tarikh ในภาษาทาจิก ซึ่งแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า 'ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของโบลเดอร์-ดุมอนเบ Chohona' ซึ่งผู้พันกับลีน่าช่วยกัน

รวบรวมข้อมูลไว้ได้ ๓ ช่วงด้วยกัน และแบ่งเป็นกระแสคลื่นทางความคิด และการปฏิบัติงานสามกระแสด้วยกันคะ...

ในบทที่ ๗ นี้ ผู้พินิจข้างภาพของสมาคมสถาปนิกแห่งตุมอนเบ ที่คุณลุงปารวิซ คุณพ่อของเขาช่วยจัดหา แนะนำมาให้

เราไปดูสถานที่สำหรับการก่อสร้าง หลังจากแวะไปชมพระพุทธรูปนอนองค์ใหญ่ที่สุดในเอเชียกลาง ซึ่งขุดพบในบริเวณสังฆารามทางพุทธศาสนาเมือง Ajina Tepe เมื่อค.ศ. ๑๙๖๖ แล้วต้องแบ่งเป็นชิ้นส่วนกว่าเก้าสิบชิ้นนำมาปฏิสังขรณ์ที่ตุมอนเบ ชั้น ๒ ของพิพิธภัณฑ์โบราณวัตถุ... สีนารวบรวมภาพทุกแห่งที่เราไป เพื่อให้ท่านตีพิมพ์เมื่อกลับมาถึงโบลเดอร์ คุณป้านาซีม และคุณลุงก็คงรอชมเช่นกันนะคะ

ข้างภาพของสมาคมมารอยู่แล้ว พร้อมเจ้าหน้าที่จากสถานทูตสหรัฐฯ แคทริน วิลกินส เธอมีประสบการณ์เต็มตัว เมื่อมีการก่อสร้างสถานทูตเป็นครั้งแรกในตุมอนเบ (ที่ทำการถาวรทุกวันนี้)

ปารวิซกับลีนาได้ข้อมูลจากผู้พินิจบ้างแล้วละคะ เขาเล่าให้ฟังว่า

'สหรัฐฯ ยอมรับสถานภาพของทาจิกิสถาน หลังการสลายตัวของสหภาพโซเวียต เมื่อ ๒๕ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๙๑ ปีต่อมา สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐฯ ก็เปิดทำการชั่วคราวในโรงแรมที่ตุมอนเบ... เมื่อมีการก่อสร้างระบิตสถานทูตสหรัฐฯ ในแอฟริกา เมื่อค.ศ. ๑๙๙๘ คณะทูตสหรัฐฯ ต้องย้ายไปปฏิบัติงานที่ Almaty ประเทศคาซัคสถานชั่วคราว... สถานทูตแห่งใหม่สร้างเสร็จเรียบร้อย เปิดทำการในปีค.ศ. ๒๐๐๖'

'ทาจิกิสถานละคะ มีคณะทูตและสถานเอกอัครราชทูตในสหรัฐฯ ตั้งแต่เมื่อไหร่' ลีนาถึงสงครามกลางเมืองที่เกิดขึ้นไงคะ อาหนตี้ ถ้าสหรัฐฯ เปิดสถานทูตทำการในตุมอนเบ เมื่อค.ศ. ๑๙๙๒... สงครามกลางเมืองก็ระเบิดขึ้นพอดี กว่าจะมีการทำสัญญาสงบศึกที่มอสโกในปีค.ศ. ๑๙๙๗ ประเทศและประชาชนอยู่ในสภาพยับเยินเพียงไร

ผู้พินิจจะคุ้นกับความอยากรู้ อยากเห็นของลีนาเป็นอย่างดี หลังจากทำงานหนังสือด้วยกันนานพอสมควร (ดูเขาอารมณ์ดี ตอบคำถามอย่างผู้ใหญ๋

ที่มีเมตตา เอ็นดูผู้น้อยในคะอานดี...นี่เป็นความรู้สึกของลีนา)

‘ทาจิกิสถานเปิดสถานทูตชั่วคราวที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เป็นครั้งแรกในปีค.ศ. ๒๐๐๓ ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ถ้าผมจำไม่ผิด...ต่อมา เราจึงมีสถานเอกอัครราชทูตถาวรในปีค.ศ. ๒๐๐๔’

ช่างภาพไม่ได้มาคนเดียววนะคะ แต่มีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานนายกเทศมนตรีของคุณอนเบ หรือ มะหะหมัดซาอิด อุไบดุลเยฟ สมทบมาด้วย เรื่องนี้ทำให้ลีนานึกถึงคำพูดของอานดีในการประชุมที่โรงแรมไฮแอทริเจนซีที่ว่า...

‘นายกเทศมนตรีประสงค์จะให้เราลงมือสร้าง Cyber Café โดยเร็วเท่าที่สามารถจะทำได้...เรากำลังเร่งหาทุนให้ครบตามที่กำหนดไว้คือ ๑ ล้านดอลลาร์...’

ปาร์วีนกับลีนามีแผนงานการหาทุนสมทบแล้วนะคะ คิดว่าเมื่อพ้นช่วงการเปิดเรียนภาคแรก เราคงจะมีรายละเอียดพร้อมเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการฝ่ายหาทุนสำหรับโครงการนี้ (หวังไว้ก่อนว่า มีสตู้-หยิงคงจะไม่ได้แย้งหรือขัดขวาง)

ผู้แทนของนายกเทศมนตรีพูดกับผู้พันนูรีเรื่องที่ดินสำหรับการก่อสร้างซึ่งอยู่ระหว่างหอสมุดแห่งชาติ (Ferdowsi National Library และ Dushanbe Philharmonic Theater) บนถนน Rudaki Avenue หรือ Students Avenue...นายมิปูล์ที่ยังถามถึงแผนผัง...

แผนผังทั้งภายนอกและภายในอาคาร Cyber Café รวมทั้งแผนผังสวนหย่อมภายนอก ทุกรายการที่เขียนมานี้โชคดีที่ฝ่ายเราเตรียมไว้แล้ว เพราะสถาปนิกอเมริกันผู้ออกแบบได้มอบสำเนาไว้กับคุณลุงปาร์วิซ ก่อนบินกลับโบลเดอร์ ช่วยให้ทุกคนพอใจกันมากที่อาคารหลังนี้จะมีทั้งห้องสมุด ห้องอาหาร ห้องประชุม ห้องครัว และบริเวณซึ่งจัดเฉพาะคอมพิวเตอร์ซึ่งจะแบ่งจากที่ส่งมาทั้งหมด ตามรายการบริจาคทั้ง ๕๙ เครื่อง...อานดีคงรู้สึกคล้ายกับเราสองคน หลังจากได้ไปเห็นสถานที่สำหรับก่อสร้างว่า Cyber Café เป็นของขวัญที่จะให้ประโยชน์อย่างยิ่งกับเยาวชนชาวทาจิก ด้านการศึกษาและ

สื่อสาร เรียนรู้เรื่องที่กำลังเกิดขึ้น เป็นไปในโลกปัจจุบัน

ปาร์วีนกับสิน่าได้กำลังใจที่จะหาทุนสมทบให้ครบจำนวนโดยเร็วที่สุด มากยิ่งขึ้นกว่าเดิมอีกหลายเท่าตัวทีเดียว

เราไม่มีเวลาเป็นนักท่องเที่ยว ทักนศึกษา ชมความงามของภูมิประเทศ ลักเท่าไรเลยละคะ เพราะมีงานล้นมือ เช่น งานหนังสือซึ่งจะต้องสัมภาษณ์ ช่างแกะสลักไม้มือทอง ศิลปินแห่งชาติที่เมือง Khujand ทั้งสี่คนและคุณปู่ของผู้พันนูรี ซึ่งได้ฝากผลงานที่ร้านน้ำชาในโบลเดอร์บนเพดานชื่อและเสา ทั้งสิบสองต้น ที่มาจากต้น Cedar ในเขตทะเลสาบ Baikal ของรัสเซีย ตะวันออกเฉียงใต้ เป็นไม้เนื้อแข็ง แกะสลักด้วยมือล้วนตามศิลปะเปอร์เซียโบราณกว่าสองพันปี...

ผู้พันนูรีคงจะนึกสงสารเราสองคนอยู่บ้างหรอกคะ จึงตัดสินใจเพิ่มรายการแถม คือจากเที่ยวบินตุมอนเบ-Khujand ไปกลับ (เครื่องบินเล็ก ของ NGOs-ผู้พันเป็นผู้ประสานงานฝ่ายรัฐบาลทาจิก ได้รับการเอื้อเฟื้อจาก The Aga Khan Foundation ค่ะ...ผู้พันเป็นคนขับเอง)...ผู้กองอันซุ กระซิบข่าวดีว่า

'นูรีจะเพิ่มเส้นทางบินอีกสองแห่งนะครับ...พอทำงานทำการที่ Khujand เรียบร้อยแล้ว เขาจะพาไป Penjikent ที่นั่นมีสนามบิน ส่วนใหญ่จะบิน เฉพาะช่วงฤดูหนาว...แต่เรามีเครื่องบินเล็ก และกับต้นมือทองของกองทัพ อากาศ เขาก็เลยอยากให้คุณทั้งสองได้เห็นมรดกโลกแห่งแรกของทาจิกิสถาน ที่ UNESCO ประกาศไว้เมื่อค.ศ. ๒๐๑๐ นี้เอง...เมือง Sarazm ครับ...ขากลับ นูรีจะบินไปลงที่สนามบิน เมือง Kurgan Teppa เมืองหลวงของแคว้น Khatlon คุณจะได้ไปชมเมืองเก่าที่ขุดพบพระพุทธรูปนอน ...เมือง Ajina Tepe ไงล่ะครับ'

ถึงอย่างไรปาร์วีนกับสิน่าก็ตื่นเต้นที่จะได้พบช่างแกะสลักไม้มือทอง ศิลปินแห่งชาติของทาจิกิสถานทั้งสี่คน...ชื่อของเขาสลักไว้บนคานไถล้อชื่อ บาบากาลันของผู้พันนูรี ที่ร้านน้ำชาในโบลเดอร์ โดยเฉพาะเมืองนี้...Khujand ซึ่งเป็นเมืองใหญ่ที่สองของทาจิกิสถาน...ชื่อเดิมก็คือเลนินอาบัต ช่วงค.ศ.

๑๙๓๖-๑๙๙๑

สายการบินของทาจิก-แอร์และ Somon-Air บินทุกวันจากดูมอนเบหรือจะบินต่อไปมอสโก เซนต์ปีเตอส์เบิร์ก...โซชิ...โอเรนเบิร์ก และเยคาเตรินบุร์กในประเทศรัสเซีย แต่ไม่มีใครปฏิเสธหรอกนะคะว่า ถ้าเรามีเครื่องบินพร้อมคนขับส่วนตัว ช่วยให้การชมเมืองทางอากาศมีใช้ความฝันแต่เป็นความจริงที่น่าตื่นเต้น

แทนที่จะต้องบินลงทันทีที่ถึงสนามบิน ผู้พันนุรีก็บอกมาจาก Cock Pit ข้างหน้าว่า

‘ผมจะบินรอบเมืองให้คุณได้ชม Kkujand บนฝั่งแม่น้ำ Syr Darya กระจะตาสักหน่อย...คุณจะได้จินตนาการถึงเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ของเมืองและแม่น้ำสายนี้ ที่ผมให้อ่านก่อนเดินทางมาที่นี่’

จริงของเขาอีกล่ะคะ...ถ้าไม่ได้อ่านเรื่องราวความเป็นมาของสถานที่ในอดีต การเดินทางเที่ยวนี้คงจะไม่ประทับใจในความทรงจำสักเท่าไรเลย...ปารวีนกับลีนาจึงยกให้เป็นความดีความชอบของผู้พัน

นอกจากความตื่นเต้นที่จะได้พบและสัมผัสช่างแกะสลักไม้ ผู้ฝากผลงานไว้กับร้านน้ำชาในโบลเดอร์...ข้อมูลของเมืองและแม่น้ำข้างล่าง ก็ช่วยให้เราสองคนเห็นภาพในอดีต ครั้งที่ยังรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจจากการค้าและกองคาราวานบนทางสายใหม่ที่ผ่านมา...

ผู้พันได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่หอบังคับการบินให้นำเครื่องลงได้แล้วล่ะคะ จากสนามบิน Kkujand มาโรงแรมนี้ มีรถตู้มารับ ลีนาจะส่งข่าวมาให้ทราบอีกนะคะ...ด้วยรักและคิดถึงคะ...ปารวีนและลีนา’

เรืออากาศเอกอันชฌมอณาพิกาข้อมมือ พลาบนิ่งนึกถึงการเดินทางเที่ยวนี้ ซึ่งนับว่าช่วยย่นระยะเวลาได้มากมาย เมื่อเทียบกับระยะทางและถนนจากเมืองหลวงดูมมอนเบ มายัง Khujand ในปัจจุบัน แม้เส้นทางดังกล่าวจะมีอุโมงค์ Shahrstan ซึ่งเปิดใหม่ ไม่ต้องใช้ถนนกววนตามไหล่เขา เสี่ยงอันตราย ทั้งรถส่วนตัวและรถบรรทุกสินค้าขนาดใหญ่ทั่วไป ล้วนมีโอกาสพลัดปลั่งตกลงจากขอบทางลงสู่หุบเหวแห่งความตายได้อย่างไม่รู้ตัว

ชายหนุ่มก้าวไปยืนข้างหน้าต่างห้อง โรงแรม Grand Hotel Khujand ในเมืองหลวงของแคว้น Sughd หรือ Northern Sughd ซึ่งนูริตุลลาเลือกเป็นที่พักแรม ระหว่างการเดินทางมาทำงานเกี่ยวกับหนังสือเล่มสำคัญครั้งนี้ มีใช้ครั้งแรกของเขาอย่างแน่นอน

นูริตุลลา เพื่อนรักผู้มีอาวุโสกว่าไม่กี่ปี เคยพาเขามาที่นี่ ๒-๓ ครั้ง นานมาแล้ว ตั้งแต่อันชฌถูกส่งมาประจำการที่ฐานทัพอากาศ Farkhor ซึ่งอยู่ทางใต้ของประเทศติดชายแดนอัฟกานิสถาน...ฐานทัพอากาศของอินเดียแห่งแรกในเอเชียกลาง ซึ่งรัฐบาลอินเดียได้ลงทุนให้เงินจำนวน ๑๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อบูรณะซ่อมแซมใช้ในการขนส่งทางอากาศเกี่ยวกับอาวุธทางทหาร และการแพทย์สำหรับโรงพยาบาลของกองทัพอากาศอินเดีย...ผู้ป่วยส่วนใหญ่ก็คือนักรบของ Afghan Northern Alliance ภายใต้การนำของหัวหน้าผู้ต่อต้าน Ta-L Ban และผู้ก่อการร้าย Al Qaeda...ที่ชื่อ Ahmad Shah Massoud

โรงแรมนี้ตั้งอยู่ในทำเลเหมาะเจาะของเมือง นั่นคือไม่ไกลจาก Khujand Fort ป้อมปราการโบราณและจัตุรัสแห่งชัยชนะ ตลอดจนโรงละครใหญ่ โดยเฉพาะแม่น้ำสายสำคัญทางประวัติศาสตร์ Syr Darya อันสวยงาม แต่ละแห่งสามารถเดินทางถึงกันได้สะดวก หรือหากจะใช้รถ ชายหนุ่มก็แน่ใจ...นูริตุลลา

Syr Darya River Khujand, Tajikistan

มีเพื่อนนายทหารมากมายที่นี่...

เสียงประตูห้องน้ำที่เปิดสนิทเมื่อครู่ใหญ่มานี้ เปิดเบาๆ...ร่างสูงเพรียวของเพื่อนรกรุ่นพี่ก้าวออกมา ทั้งเนื้อทั้งตัวมีเพียงผ้าเช็ดตัวสีขาวผืนใหญ่พันโอบท่อนล่าง ท่อนบน เห็นความล่ำสันแข็งแรงของกล้ามเนื้อได้กระจะตา...กล้ามเนื้อนริตุลลาสวยได้ส่วนกับเรือนร่าง...หยดน้ำเกาะพราวที่ไรขนบางๆบนแผ่นอกกว้าง

ชายหนุ่มรุ่นพี่เดินพลางใช้ผ้าขนหนูผืนเล็กกว่าเช็ดผมที่เปียกชื้นไปมา ไบหน้าสดสะอาดกว่าเมื่อแรกมาถึง...

“คุณมีแผนล่วงหน้าสำหรับวันนี้หรือยังล่ะครับ เรามีเวลาเหลือเฟือ ถ้าไม่ต้องนึกถึงสถานที่บางแห่ง กำหนดเวลาเปิด-ปิดลงตัว เพราะรายการสัมภาษณ์เริ่มต้นพรุ่งนี้” อันชูเป็นฝ่ายถามขึ้น ขณะเพื่อนร่วมห้องหยิบเครื่องแต่งกายเดินลับเข้าไปปลดเปลี่ยนในห้องน้ำอีกครั้ง เขาจึงส่งเสียงตามติดโดยไม่วีรื่อ เสียงกัลลหวัเราะระจนคนฟังรู้สึก เนื่องจากประตูห้องน้ำยังเปิดแง้ม ไม่ปิดสนิทนัก

“นุรี...ถ้าจะว่าไป...ที่จริงแล้ว ผมรู้จักเมืองนี้ดีทุกแง่มุมเหมือนกันนะครับ...ถ้าคุณใจตรงกับผม...คืออยากจะพาหวานใจในฝัน ออกไปเดินเล่นชมบ้านเมืองตามลำพังละก็ นี่เป็นโอกาสทองของชีวิต ไม่มี Aksakals ทั้งชายหญิง คอยจับตามองทุกฝีก้าวให้สะดุ้งผวา...ถ้าคุณเห็นด้วยละก็ เราค่อยพบกันหลังพระอาทิตย์ตกดิน ได้เวลาอาหารเย็นดีไหมล่ะครับ”

ประตูห้องน้ำเปิดกว้างเต็มที่อีกครั้ง นริตุลลาก้าวกลับออกมาเงิบๆ ก็จริง หากเพื่อนหนุ่มรุ่นน้องเห็นประกายนัยน์ตาที่เปล่งแสงวาวไว มีได้หนึ่งเฉยเฉกเช่นที่เคยเป็นจุนจุนของเพื่อนรุ่นพี่...มุมปากได้รูปปรากฏรอยยิ้มบางๆ ช่วยให้ความคมเข้มของเครื่องหน้าซึ่งติดกับผิวขาวนวล ไม่ดูเครียดเคร่งจนเกินไป

“ผมได้รถมาคันเดียว ถ้าไม่ไปด้วยกัน ก็ต้องเลือกว่าใครจะเดินหรือใช้รถรับจ้าง” นริตุลลาหยิบกุกุญแจรถที่วางบนโต๊ะข้างเตียง

“สำหรับคุณกับคุณปารวีณ อะไรๆ ก็ลงตัวหมดแล้ว...นานมาแล้ว”

เขากล่าวสลับไป “ไม่ว่าเรื่องของหัวใจ หรืออนาคต แต่ผมนี่ซี...”

ผู้พูดถอนใจยาว แล้วจึงเอ่ยขึ้นอีก “นอกจากอายุแล้ว ยังมีปัญหา เรื่องอนาคต การทำงานของผม ซึ่ง...คุณก็รู้ดีอยู่มิใช่รี ผมเหลือเวลาใน สัญญาการสอนที่โคโลราโด สปริงส์อีกเพียงปีกกว่าๆ เท่านั้น...เฮ้อ...ปีครึ่ง ก็ ต้องกลับไปรับราชการของกองทัพ...”

ชายหนุ่มถอนใจอีกเฮือก แล้วจึงพูดต่อ น้ำเสียงค่อนข้างเครียด

“นี่แหละ เหตุผลที่ผมขีดเส้นให้ตัวเอง...ไม่เห็นแก่ได้ ตามใจปรารถนา ของตัวเอง โดยไม่นึกถึงเหตุผล ข้อดีข้อเสีย...ไม่รับผิดชอบ...แค่เป็นเพียง Secret Admirer พอชุ่มพอชื่นหัวใจ...ถึงแม้จะต้องคร่ำครวญอยู่กับ...๒-๓ ประโยคนั้นก็เถอะ...”

“ประโยคอะไรหรือครับ” อันชอุพลอยปวนปั่นไปกับความรู้สึกส่วนลึก ของคู่สนทนา...เห็นใจ เข้าใจแจ่มแจ้ง ไม่เคลือบแคลงแม้แต่หย่อนิด

“นี่ไง...” อีกฝ่ายหยิบกระดาษที่วางไว้บนโต๊ะข้างเตียงตัวเดิม ส่งให้ดู... ข้อความสองสามประโยค ซึ่งเขียนขึ้นเป็นสามภาษาด้วยกัน...อังกฤษ ทาจิก และรัสเซีย...สองภาษาหลัง เจ้าตัวใช้ตัวอักษรแบบโรมันสำหรับภาษาทาจิก และอักษรแบบซีริลลิกสำหรับภาษารัสเซีย

ชายหนุ่มรุ่มร้อนก็รู้ทันที จากความใกล้ชิดคุ้นเคยกว่าสิบปีที่เดียว... นี่คือทางออกของเพื่อนรักรุ่นพี่ หากมีไซบอร์กที่เรียงร้อยจากบทเพลงแห่ง ความรักในดวงใจ ก็นี่แหละ...นำคิดจริงๆ ว่า สมุดบันทึกเล่มนั้นจะเหลือหน้า กระดาษว่างสักกี่แผ่น ก่อนขึ้นเล่มสอง...

เรืออากาศเอก อันชูจึงอ่านภาษาทาจิก แล้วถอดคำแปลในภาษาอังกฤษ จากข้อความทั้งสามประโยค ด้วยความรู้สึกของผู้ที่เข้าถึงในศิลปะผลงานทาง วรรณศิลป์อันเรียงร้อยไว้อย่างงดงาม ละเอียดอ่อน ไม่ว่าจะเป็นการบรรยาย ถึงความงามของธรรมชาติต่างฤดูกาล หรือความรู้สึกอันสูงส่งมีค่ายิ่ง ที่เรียกว่าความรัก...ความสุข สมหวัง หรือความทุกข์ ความเจ็บ ความซ้ำซาก มีเลือด หนอง บวมพองคั่งอยู่ในบาดแผล...

สิ่งเหล่านี้สลับทอดอยู่ในสายโลหิตชาวทาจิก อีกผลงานของศิลปินแห่งชาติ